

Česká republika

Česká školní inspekce

Jihomoravský inspektorát - oblastní pracoviště Brno

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Základní škola a mateřská škola Brno, Křenová 21

Křenová 21/99, 602 00 Brno

Identifikátor školy: 600 108 422

Termín konání komplexní inspekce: 11. – 14. březen 2003

Čj.:	122 195/03-5189
Signatura:	kl2zw104

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Základní škola a mateřská škola Brno, Křenová 21 je příspěvkovou organizací. Jejím zřizovatelem je Statutární město Brno, Městská část Brno-střed, se sídlem v Brně, Dominikánská 2. Škola sdružuje mateřskou školu s kapacitou 100 dětí, základní školu s kapacitou 400 žáků, školní družinu s kapacitou 90 žáků a výdejnu stravy (kapacita 150 jídel). Mateřská škola má dvě odloučená pracoviště: Křenová 23 (se zaměřením na křesťanskou výchovu) a Mlýnská 27. V současné době je ve dvou odděleních MŠ zapsáno celkem 43 dětí. Základní školu navštěvuje 253 žáků v deseti třídách 1. stupně a osmi třídách 2. stupně. Ve škole je zřízen přípravný ročník s 13 žáky a vyrovnávací třída ve 2. a 3. ročníku. Škola uplatňuje vzdělávací program Základní škola, č.j. 16 847/96-2, ve 4.-9. ročníku též Modifikaci vzdělávacího programu Základní škola pro specifické potřeby dětí se sociálním nebo kulturním znevýhodněním, č.j. 13 365/2001-22.

PŘEDMĚT INSPEKČNÍ A KONTROLNÍ ČINNOSTI

Předmětem inspekční/kontrolní činnosti bylo zjištění a zhodnocení:

- personálních podmínek vzdělávání a výchovy v MŠ, ŠD a ve vybraných předmětech ZŠ vzhledem ke schváleným učebním dokumentům,
- materiálně-technických podmínek vzdělávání a výchovy v MŠ, ŠD a ZŠ vzhledem ke schváleným učebním dokumentům,
- průběhu a výsledků vzdělávání a výchovy v českém a německém jazyce a matematice na 1. a 2. stupni, prvouce, hudební a výtvarné výchově na 1. stupni, občanské a rodinné výchově, fyzice a chemii na 2. stupni ZŠ.

HODNOCENÍ PERSONÁLNÍCH PODMÍNEK VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY VZHLEDEM KE SCHVÁLENÝM UČEBNÍM DOKUMENTŮM

Mateřská škola

Výchovně-vzdělávací práci zajišťují čtyři učitelky, které splňují podmínky odborné a pedagogické způsobilosti; pouze jedna z nich, která získala vzdělání na slovenské škole, nesložila zkoušku z českého jazyka předepsanou platným právním předpisem.

Na každém ze dvou pracovišť je určena jedna vedoucí učitelka, jíž ředitel školy ponechal plnou kompetenci v rozhodování o chodu svěřeného zařízení jak po stránce pedagogické, tak i organizační a kontrolní. Nemá však snížený úvazek, a proto nemůže v plné míře zajišťovat kontrolní a hospitační činnost, jakož i další povinnosti spojené s řízením.

Další vzdělávání učitelek mělo na každém pracovišti mateřské školy jinou úroveň. Značný zájem o rozšiřování odborných znalostí i orientace v nových trendech předškolní výchovy prokázaly řadou osvědčení z odborných seminářů a kurzů pracovnice třídy Mlýnská 27. Na pracovišti Křenová 23 se dalšího vzdělávání v menší míře zúčastňuje pouze jedna z učitelek.

Organizační i informační systém v obou třídách je projednaný s rodiči i zaměstnanci a je funkční. Spolupráce s rodiči dětí, především ze třídy Mlýnská, se uskutečňuje většinou každodenním osobním kontaktem z důvodu sociokulturních specifik. Přesto se většina učitelek

snaží vzájemné vztahy s rodiči rozvíjet prostřednictvím besídek a setkávání během roku, nabídkou zájmových kroužků pro děti. Součinnost se základní školou se omezuje na iniciativu předškolního zařízení a je rozvíjena běžným způsobem.

Základní škola

Ve škole pracuje celkem 30 pedagogických pracovníků a dva romští asistenti. Převážná většina z nich splňuje podmínky odborné a pedagogické způsobilosti dané právní normou. Pouze tři učitelky na prvním stupni podmínky nesplňují, jedna z nich v současné době dokončuje vysokoškolské vzdělání, další dvě mají pedagogickou způsobilost pro vyšší stupeň školy. Vzdělání a odborné zkušenosti učitelů jsou ve výchovně-vzdělávacím procesu školy vhodně využívány, nevýhodou je nedostatek aprobovaných učitelů některých předmětů, zejména rodinné výchovy. Výchovná poradkyně, která je ve funkci od r. 1990, nesplňuje požadavek kvalifikačního studia, absolvovala však kurs pro výchovné poradce pořádaný pedagogickým centrem.

Škola má vypracován organizační řád, kompetence jednotlivých pracovníků jsou vymezeny. Vnitřní řád školy stanoví základní pravidla provozu, obsahuje všechny oblasti stanovené příslušnou vyhláškou. Vedle povinností žáků obsahuje i jejich práva.

Na ZŠ jsou ustanoveny předmětové komise a metodické sdružení 1. stupně. Hlavním smyslem jejich práce je sjednocení požadavků na výuku a zabezpečení učebnic a pomůcek. Začínajícím učitelům je věnována péče jak ze strany zkušených kolegů též aprobase, tak ze strany zástupkyně ředitele, která řídí práci všech učitelů. Nejdůležitějším poradním orgánem vedení školy je pedagogická rada, která se schází čtyřikrát ročně a projednává prospěch a chování žáků. Pravidelných pracovních porad se účastní pedagogičtí pracovníci všech součástí školy.

Vnitřní informační systém je vzhledem k naprostému nedostatku počítačů pro potřeby pedagogických pracovníků poněkud těžkopádný, ale funkční. Informace jsou předávány na poradách a prostřednictvím nástěnky ve sborovně. Informovanost žáků zajišťují třídní učitelé, další informace jsou přístupné na nástěnkách na chodbách. Rada školy nebyla zřízena. Rodiče jsou informováni prostřednictvím žákovských knížek, v případě potřeby dopisem. K tomu je vypracován systém formulářů, který je součástí klasifikačního řádu školy. Informace pro veřejnost jsou zpracovány formou informačního letáku, který obdrží rovněž návštěvníci Dne otevřených dveří a rodiče budoucích žáků prvních tříd.

Vedení školy má vypracován plán kontrolní a hospitační činnosti, který zasahuje do všech oblastí života školy. Výsledky kontrol jsou zaznamenávány, jejich analýza a využití v další činnosti se však důsledně neprovádějí. Chybí tak účinná zpětná vazba o tom, zda byly zjištěné nedostatky odstraněny. Kontrolní činnost ve vztahu k mateřské škole, přípravné třídě i školní družině, kterou si ponechal ředitel, je minimální, záznamy o přijatých opatřeních s následným sledováním jejich plnění nejsou vedeny.

Mezi zaměstnanci jsou vytvořeny velmi dobré vztahy, a to nejen mezi učiteli, ale i mezi vedením školy a ostatními zaměstnanci, což pozitivně ovlivňuje celkové klima školy a odráží se v aktivitě učitelů při organizování zájmových činností žáků. Kritéria pro hodnocení práce zaměstnanců jsou zpracována, učitelé s nimi byli seznámeni. K motivaci pracovníků využívá vedení školy pochval za práci nad rámec běžných povinností, zveřejňovaných v týdenních plánech nebo na pracovních poradách. Přispívají k ní i neformální setkání pracovníků konaná 2-3x ročně.

Personální podmínky vzdělávání a výchovy jsou celkově průměrné.

HODNOCENÍ MATERIÁLNĚ-TECHNICKÝCH PODMÍNEK VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY VZHLEDEM KE SCHVÁLENÝM UČEBNÍM DOKUMENTŮM

Hodnocení materiálně-technických podmínek vzdělávání a výchovy vzhledem ke schváleným učebním dokumentům je vztaženo k celé škole.

Základní škola je umístěna v památkově chráněné secesní budově, která byla postavena na začátku minulého století. Organizačně k ní patří také mateřská škola, jejíž odloučená pracoviště jsou umístěna ve dvou dalších objektech.

Prostředí obou pracovišť mateřské školy pro svou neudržovanost a v jednom případě také pro stísněné prostory nevyhovuje plně podmínkám výchovně-vzdělávací práce. Pracoviště na Křenové 23 se nachází v zadaptovaném přízemí staré budovy nájemních bytů. Jeho kapacita 25 dětí je v letošním školním roce téměř naplněna (24 dětí). Využívá pouze třídu a hernu, které dětem slouží také jako jídelna a ložnice. Místnosti jsou tmavé, část oken je situována do dvora. Prostor pro ukládání lehátek a lůžkovin není větratelný. V době inspekce byly třída a herna značně přetopeny v důsledku poruchy regulace topení, při neustálém větrání do průvanu ukazoval teploměr 28°- 29°C. Na sociálním zařízení, kam chodí děti přes šatnu, přitom zdroj tepla chybí. Hračky, pomůcky i dětské knihy, většinou zastaralé a silně opotřebované, byly často uloženy výše, než mohly děti samy dosáhnout. Také zařízení školní zahrady není obnovováno. Je zde k dispozici pouze několik kovových prolézaček, z hlediska bezpečnosti dětí nevhodných, a jedno hygienicky nechráněné pískoviště.

Pracoviště Mlýnská 27 je umístěno v celém prvním patře staré budovy bývalé vojenské nemocnice. Tato budova je velmi zchátralá a podmínky, které poskytuje, neodpovídají hygienickým normám. Oddělení mateřské školy letos navštěvuje 19 dětí. Přestože prostory ke hrám i pohybovým aktivitám dětí (samostatná tělocvična) jsou svou velikostí až nadstandardní, jejich zanedbanost (silné praskliny v omítkách všech místností, špinavé, nevymalované stěny apod.) neposkytuje dostatečné hygienické ani estetické podmínky pro výchovně-vzdělávací práci s malými dětmi. Vybavení školní zahrady převážně kovovými prolézačkami je zastaralé a také údržba jednoho pískoviště je nedostatečná. Většina dětského nábytku, stejně jako hraček a pomůcek pro výchovně-vzdělávací práci, je silně opotřebovaná, jejich obnova je nedostatečná. Pro nedostatek prostoru v hlavní školní budově je v témže domě umístěna i jedna třída 1. stupně a přípravný ročník. Pouze učebna přípravného ročníku je zařízena mimořádně kvalitně z prostředků projektu PHARE. V proluce za budovou bylo vybudováno polyfunkční sportovní hřiště nadstandardní úrovně s umělým povrchem. Využívá je mateřská škola, základní škola v rámci výuky tělesné výchovy a k provozování zájmových sportovních aktivit, ale i veřejnost.

Budova školy prošla v minulých letech rekonstrukcí, v jejímž rámci byl opraven obvodový plášť, provedena výměna oken a vstupních dveří a část půdního prostoru byla upravena pro potřeby výuky. V celé budově je 17 kmenových tříd, jedna odborná učebna fyziky a počítačová učebna, umístěná v půdní vestavbě školy. Ta byla v roce 1998 vybavena 12 počítači, které jsou v současné době již značně zastaralé (škola však nebyla zařazena do *zelené vlny* projektu *Internet do škol*). Vyučuje se zde informatika jako volitelný předmět v 8. a 9. ročníku a jako nepovinný předmět v 7. ročníku. Otevřeným schodištěm je s touto učebnou spojena malá místnost, která slouží jako pracovna pro skupinovou výuku žáků se SVPU. Toto spojení nepřispívá ke klidné práci v žádné z obou místností. Učitelé mají k dispozici sborovnu a kabinety, samostatnou pracovnu využívá školní psycholožka.

Třídy prvního stupně jsou prostorné, ve většině z nich však chybí relaxační koutek. Kabinet prvního stupně je vybaven zastaralými pomůckami, v poslední době byly pořízeny nástěnné tabule. Z didaktické techniky má první stupeň k dispozici radiomagnetofony, televizor a video. Některé vyučující využívají při výuce vlastní radiomagnetofon.

V prvním patře budovy jsou učebny dosud bez vymalování, mají popraskané stropy i stěny (sledováno statikem). Učební prostory ve druhém patře jsou nově vymalovány, mají nižší stropy a působí poměrně útulně. Všechny místnosti jsou zařízeny běžným školním nábytkem, poněkud opotřebovaným, avšak funkčním. V kmenových třídách není instalována ani základní didaktické technika. Ve škole je citelný nedostatek specializovaných učeben. Naproti tomu ty, které jsou k dispozici, jsou až příliš prostorné vzhledem k nízkým počtům žáků v nich vzdělávaných. Odborná učebna fyziky je zařízena novými, pevně instalovanými žakovskými lavicemi s rozvodem elektrického proudu (nepoužívaným) a demonstračním stolem se zabudovaným videopřehrávačem. V jejím průčelí jsou umístěny dva televizory. Místnost je vyzdobena řadou názorných tabulí a motivačními pomůckami ve skříních kolem stěn, takže poskytuje jistou míru podnětnosti pro výuku předmětu. K učebně přiléhá kabinet fyziky s uskladněnými fyzikálními a matematickými pomůckami, nashromážděnými za dobu trvání školy. Další didaktické pomůcky jsou rozmístěny v různých učebnách a v kabinetech ve skříních nebo v prosklených vitrínách.

V přízemí školy je tělocvična se sociálním zázemím a školní jídelna (výdejna stravy).

Šatny pro žáky jsou umístěny v suterénu jednak v uzavřených místnostech, jednak v drátěných kójích. Poměrně malý prostor slouží jako dílna pro výuku praktických činností. V jejím sousedství je umístěn sklad materiálu. Tento materiál je uložen velmi chaoticky a jeho sesutí by mohlo ohrozit bezpečnost žáků. Je tu také několik velmi špinavých umyvadel, používaných při výtvarných činnostech žáků v keramice. Výsledky jejich práce se zde suší a vypalují v keramické peci. Celý prostor je velmi neestetický, nevede žáky ke správnému vnímání harmonie a pořádku. Nadstandardně je však zařízena a vybavena posilovna pro zaměstnance školy, která byla pořízena z prostředků FKSP. Pod dozorem učitele ji mohou využívat také žáci.

Všichni žáci jsou školou zásobeni vhodnými a schválenými učebnicemi i dalším didaktickým materiálem, který pro ně připravují sami vyučující. Úroveň vybavení chemikáliemi, laboratorním sklem ani fyzikálními a jinými pomůckami neumožňuje žákům školy vykonávat laboratorní práce v doporučeném rozsahu. Ve škole je žakovská knihovna vybavená převážně staršími knihami, obsahuje zejména tituly z doporučené mimočítankové četby. Slovníky a encyklopedie jsou k dispozici v kabinetech učitelů.

Systematická kontrola efektivnosti využívání dostupného materiálně-technického zázemí ve výuce nebyla z předložených dokumentů zřejmá.

Materiálně-technické podmínky výchovy a vzdělávání v MŠ byly hodnoceny jako pouze vyhovující.

Materiálně-technické podmínky školy sice umožňují realizaci vzdělávacího programu, mají však velmi nízkou úroveň a celkově jsou hodnoceny jako pouze vyhovující.

HODNOCENÍ PRŮBĚHU A VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY VE ŠKOLE

Realizace vzdělávacích programů

Školní program třídy Křenová 21 vychází zejména z publikace *Šimon půjde do školy* a kromě hlavních měsíčních témat obsahuje také cíle a prostředky dlouhodobého křesťanského zaměření školy (dle *Adolf Gajdoš: Ježíškovy kvítí*).

Výchovně-vzdělávací program pracoviště Mlýnská 27 využívá některé prvky programů „*Mateřská škola podporující zdraví*“ a „*Začít spolu*“.

Výchovně-vzdělávací programy obou pracovišť mateřské školy jsou realizovány v souladu s obecnými cíli předškolní výchovy a jsou vcelku průkazně zaznamenávány.

V přípravné třídě je uplatňován vzdělávací program zpracovaný třídní učitelkou pod názvem „*Rámcový plán práce pro školní rok 2002/2003*“ vycházející z Programu výchovné práce pro jesle a MŠ a z metodického materiálu MŠMT „*Přípravná třída pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí*“.

Deklarovaný program je realizován v souladu s obecnými cíli vzdělávání dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, které se týkají jejich bezproblémového začlenění do vzdělávacího procesu v prvním ročníku základní školy.

Vzdělávací program Základní škola, č. j. 16 847/96-2, a jeho modifikace, č. j. 13 165/2001-22, je v souladu se zařazením školy do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení.

Vzdělávání v 1. - 9. ročníku ZŠ probíhá v souladu s realizovaným vzdělávacím programem *Základní škola, č. j. 16 847/96-2*. Ve 4. až 9. ročníku ve třídách B je výuka realizována podle *Modifikace vzdělávacího programu Základní škola pro specifické potřeby dětí se sociálním nebo kulturním znevýhodněním, č.j. 13 165/2001-22*. Ve 2. a 3. ročníku jsou zřízeny vyrovnávací třídy.

Výuka ve všech třídách byla v souladu s učebními plány realizovaného vzdělávacího programu a platnými učebními osnovami sledovaných předmětů.

Povinná dokumentace je vedena průkazně, systém jejího vedení a uspořádání má velmi dobrou úroveň.

Kontrolní systém naplňování výchovně-vzdělávacích cílů není v mateřské škole účinný, v základní škole je vcelku funkční.

Průběh a výsledky vzdělávání

Mateřská škola

Spontánní a řízené činnosti

Výchovně-vzdělávací práce byla způsobem i svou úrovní v obou třídách mateřské školy podstatně odlišná. Na pracovišti *Křenová 21* využívaly učitelky převážně hromadné metody práce s dětmi a řízené činnosti značně převažovaly nad spontánními aktivitami dětí. Nepřiměřené pečování o děti a většinou manipulativní verbální pokyny učitelek vedly v mnoha případech k nesamostatnému chování dětí. Jejich hry nebyly pro nedostatek spontánních příležitostí příliš rozvinuté a při řízených činnostech nebyly vždy respektovány individuální schopnosti a tempo dětí. Při přímé komunikaci s dětmi používala jedna z učitelek nevhodné slangové výrazy, což nevedlo k podpoře sebedůvěry a sebeúcty dětí. V důsledku jednostranné organizace činností hromadným způsobem vznikaly často prostoje, zvláště při hygieně a před stolováním. Pitný režim nebyl připraven tak, aby ho mohly děti během dne snadným způsobem využívat. Také odpolední odpočinek nebyl v souladu s potřebami starších dětí a stanoveným režimem dne.

Na pracovišti *Mlýnská 27* byly spontánní a řízené činnosti dětí vyvážené. Učitelky využívaly hlavně individuální nebo skupinové metody práce a nechávaly děti přirozeně ukončit své hry. Ve třídě vládla pohoda a aktivní spolupráce. Děti byly učitelkami podněcovány přiměřenou

motivací k záměrným úkolům, čemuž také přispívalo věcné a pozitivní hodnocení, byly vedeny k samostatnosti v sebeobsluze a podporovány v seberealizaci. Poznávací činnosti byly rozvíjeny na základě předchozích zkušeností, pozorování nebo přímé manipulace s předměty. Během celého dne děti přirozeně využívaly pitný režim a také individuální potřeba spánku byla učitelkami citlivě respektována.

Průběhové výsledky výchovně-vzdělávacích činností

Pohybový rozvoj dětí včetně jemné motoriky se lišil dle úrovně výchovně-vzdělávací práce obou mateřských škol. Nedostatek prostoru k realizaci náročnějších pohybových aktivit a frontální metody ve třídě Křenová nepodporovaly příliš rozvíjení pohybových činností dětí. Naproti tomu na pracovišti Mlýnská mohly děti využívat tělocvičnu a tělovýchovné nářadí i v průběhu dne a jejich dobrá obratnost tomu odpovídala. Sebeobsluha měla různou úroveň dle rozdílného vedení dětí k samostatnosti. Zdvořilostní návyky byly u dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí důsledně pěstovány. Rozvinutá představivost a tvořivost se projevovala především u dětí na Mlýnské ve velmi dobré úrovni výtvarných prací a výrobků z keramiky.

Průběh a výsledky výchovně-vzdělávací práce na pracovišti Křenová byly pouze vyhovující a na pracovišti Mlýnská velmi dobré.

Základní škola

Podmínky, průběh a výsledky vzdělávání v přípravném ročníku pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí

Prostředí třídy doznalo od poslední inspekce velmi významné pozitivní změny. Škole se podařilo z projektu „Phare CZ 0002-03-01 Support to Roma Integration“ získat finanční prostředky na její vybavení nábytkem, hračkami a pomůckami. Děti obklopuje motivující, estetické a podnětné prostředí, které je samo o sobě vynikajícím činitelem při formování jejich hodnotových a kulturně-společenských postojů. V nabídce měly v dostatečném množství pestrou škálu hraček, her a podpůrných materiálů k činnostem. Kvalifikovaná třídní učitelka, která zde působí od roku 1996, vytvářela svým přístupem, způsobem komunikace a chováním atmosféru pohody a důvěry. Na výchovně-vzdělávací činnost byla pečlivě připravená. Dbala na rozvíjení pozitivních vztahů mezi dětmi, což se promítalo do jejich slušného a respektujícího chování. Z reakcí dětí bylo zřejmé, že se zde cítí bezpečně a spokojeně. Spontánně navazovaly kontakt, přirozeně a samozřejmě si vybíraly hračku, hru i kamaráda. Pouze krátký čas vymezený ke hrám neumožňoval vždy jejich plné rozvinutí. Děti sice reagovaly na pokyn učitelky k ukončení her bez zjevných projevů nevole, ale u některých bylo zřejmé, že by raději v začaté činnosti pokračovaly. Přesto dodržovaly zavedená pravidla, velmi pěkně uplatňovaly návyk úklidu hraček. V řízených činnostech (pohybových, výtvarných a sebeobslužných) byla použita aktivizující motivace, která však sloužila více k počátečnímu navození činnosti než k posílení emocionálního zážitku dětí. Učitelka při těchto aktivitách pomáhala dětem rozvíjet příslušné dovednosti a kompetence. Průběžně povzbuzovala jejich sebedůvěru a posilovala prožitky úspěchu. Hodnocením jim poskytovala zpětnou vazbu. V organizaci činností i volbě metod nedošlo od předchozí inspekce k výraznější změně. Vyučující se více soustředí na plnění cílů daných programem než na diferencovaný přístup k dětem vzhledem k jejich schopnostem a individuálním předpokladům. V průběhu hospitací byly úkoly stanoveny bez ohledu na to, že

jsou ve skupině jak děti s odloženou školní docházkou, tak i mladší. Přesto lze průběhové výsledky výchovně-vzdělávací činnosti hodnotit jako velmi dobré. Děti se vyznačovaly zdravým sebevědomím a sebedůvěrou. Většinou se chovaly přirozeně, přiměřeně jejich věku uměly komunikovat a spolupracovat. Mají celkem dobře rozvinuté hygienické a sebeobslužné návyky, jemnou i hrubou motoriku. Jazykové dovednosti a dětská řeč měly různou úroveň. Při porovnání vstupních dovedností, které jsou zachyceny v individuální diagnostice, a bezprostředních projevů dětí lze usuzovat na drobné i větší pokroky v této oblasti. Odstraňování poruch komunikačních schopností se věnuje jednou týdně speciální pedagogologoped.

Personální a materiálně-technické podmínky v herně dětí jsou hodnoceny jako vynikající. Průběh výchovně-vzdělávacího procesu z hlediska spontánních i řízených činností je hodnocen jako velmi dobrý, stejně jako dosahované průběhové výsledky.

1. stupeň ZŠ

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy v běžných třídách v českém a německém jazyce, matematice, prvouce, hudební a výtvarné výchově

Z vyučujících prvního stupně, u nichž proběhly hospitace, tři nespĺňují podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. Tato skutečnost negativně ovlivnila výuku pouze v jednom případě, a to po stránce didaktické a částečně i odborné při výkladu učiva.

Učitelé měli vypracovány časově-tematické plány. Jejich obsah se však ne vždy shodoval se zápisy v třídních knihách. Bezprostřední příprava vyučujících na výuku byla promyšlená, pečlivá a navazovala na již získané znalosti a dovednosti žáků. Stanovené cíle byly převážně poznávací, většinou se je dařilo naplnit.

V úvodu hodin byli žáci motivováni zřídka. Cílenou průběžnou motivaci volili vyučující častěji, ta byla účinná a v přímé návaznosti na probírané učivo a následně zadané úkoly. Žáci byli průběžně chváleni a povzbuzováni. Během výuky bylo ověřováno pochopení učiva. Při klasifikaci ústního či písemného projevu žáků v hodině vyučující své hodnocení zdůvodňovali a tato hodnocení byla vždy objektivní. Kontrolou písemných prací integrovaných žáků bylo zjištěno, že učitelé při hodnocení nepřihlížejí k jejich speciálním vzdělávacím potřebám a klasifikují je stejně jako ostatní žáky. Jen v některých hodinách byly využity prvky vzájemného hodnocení a sebehodnocení žáků, kteří také byli vedeni ke společnému ukončení práce a závěrečnému zhodnocení hodiny. Naopak v dalších hodinách vyučující závěrečné shrnutí zcela opomíjeli.

Žáci měli vytvořen prostor pro vyjádření svého názoru a pro rozvoj komunikativních dovedností. Výjimkou byla hodina výtvarné výchovy, kdy spolu při práci nesměli mluvit a ani si zazpívat. Ojedinele docházelo k žakovské interakci, k níž byli žáci vedeni zejména v němčině, obecně ovšem převládala komunikace učitel-žák. Vyučující byli k žákům převážně vstřícní, v hodinách vládlo porozumění a vzájemný respekt, panovala v nich příjemná atmosféra.

Ve většině sledovaných hodin převládala frontální výuka, která byla velmi zřídka doplňována skupinovou prací či prací ve dvojicích. V němčině však byla založena zejména na činnosti dětí, a to samostatné i ve skupinkách v lavicích nebo na relaxačním koberci. Ten také vhodně využila jedna vyučující v hodině čtení. Práce dětí ve skupinách byla zdařilá, docházelo při ní k rozvoji komunikativních dovedností a vzájemného respektu. Většina vyučujících se však dostatečně nevěnovala žákům integrovaným či žákům se specifickými vývojovými poruchami učení (dále též SVPU), nepřipravovali pro ně zvláštní úkoly a učivo jim v žádné míře

neupravovali. Ve dvou hodinách bylo zjištěno, že vyučující fixují u dětí nesprávné matematické dovednosti. Výukový čas byl vždy účelně využit.

Podnětnost a estetická úroveň učeben se v jednotlivých třídách lišila, většinou však vzhledem ke starému nábytku, nečistým zdem a oprýskané omítce byla na průměrné úrovni. Nábytek ve třídách byl klasicky uspořádán a zvláště ve výtvarné výchově a německém jazyce bylo toto rozmístění méně vhodné. Tempo výuky žákům vyhovovalo, činnosti však byly v některých hodinách dlouhé a děti byly unavené. V převážné části hospitovaných hodin vyučující nevěnovali pozornost relaxaci, nebo ji nevhodně zařadili na začátek či na konec hodiny. V některých hodinách žáci relaxovali při hrových a soutěživých aktivitách a při změně pracovního místa.

Většina vyučujících využívala při výuce rozmanité pomůcky. Jednalo se převážně o různé kartičky, obrázky, knížky, pracovní listy, mísu s ovocem, v hudební výchově pak Orffovy nástroje, ve výtvarné výchově výkresy, časopisy, pastelky, nůžky, papír apod. V němčině byl použit kazetový magnetofon pro poslech a doprovod k písničce, jinak v žádné z dalších hodin didaktická technika využita nebyla. Jedna hodina probíhala v počítačové učebně a vyučující v ní využil výukového programu na procvičení již probrané látky.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy měly ve sledovaných předmětech na prvním stupni základní školy průměrnou úroveň.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy ve vyrovnávacích třídách v českém jazyce, matematice a prvouce

Pedagogická a odborná způsobilost obou učitelek se pozitivně promítala do kvality sledované výuky.

Ve většině sledovaných hodin byli žáci motivováni spíše průběžným zařazováním soutěživých prvků a pozitivním hodnocením. Vstupní motivace byla uplatněna ojediněle. Vyučující využívaly příkladů ze života dětí, navazovaly na jejich předchozí zkušenosti. Obě neustále ověřovaly porozumění a pochopení probírané látky. V některých hodinách vedly žáky k sebehodnocení a hodnocení výsledků spolužáků. Oceňovaly u nich snahu o pokrok.

V tematických plánech zpracovaných pro jednotlivé předměty byly některé vzdělávací cíle přizpůsobeny speciálním vzdělávacím potřebám žáků, kteří jsou ve většině případů ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Hodiny byly ze strany vyučujících pečlivě připravené a promyšlené. Didaktické zásady byly dodržovány, učitelky zadávaly jasná pravidla a pokyny. Volba metod a forem práce i úroveň organizace se ve sledovaných hodinách lišily, jejich hodnocení se pohybovalo od vynikajícího po průměrné. V části hodin byly zařazeny pestré metody práce, soutěže a motivační hry, které vedly žáky k aktivnímu učení a efektivní komunikaci. V menší části hodin převládala frontální výuka, při které byli žáci většinou pasivními příjemci informací, dostávali málo příležitostí k rozvoji řečového projevu a vyjádření vlastního názoru. Interakce probíhala v prostředí vstřícné atmosféry a vzájemného respektování. Některé děti měly problémy s dodržováním dohodnutých pravidel chování, vyučující je však vhodným způsobem usměrňovaly. Využití dalších zdrojů informací a materiální podpora výuky odpovídaly probíranému učivu a tématu, přispívaly k celkově vyšší efektivitě učení žáků. Ve všech hodinách byly v plné míře zohledňováni žáci se speciálními vzdělávacími potřebami.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy ve vyrovnávacích třídách jsou celkově hodnoceny jako velmi dobré.

2. stupeň

Český jazyk a literatura

Výuka probíhá podle tematického plánu, který je vypracován v souladu s osnovami. Vyučující byla na sledované hodiny dobře připravena jak z hlediska obsahu, tak zejména z hlediska forem a metod práce, které volila s ohledem na složení třídy. Cíle hodin, stanovené v oblasti vědomostí a dovedností, byly přiměřené a dařilo se je splnit. Nezahrnovaly však rozvíjení sociálních kompetencí.

Příprava se týkala i materiální podpory výuky, vyučující připravovala pro žáky doplňkové materiály, kopírované texty, cvičení, křížovku. Jejich zařazení bylo většinou funkční, pouze v jednom případě byla použita křížovka, jejíž obsah jen částečně souvisel s probíraným učivem, takže čas, který jí byl věnován, nebyl využit zcela efektivně. Žáci mají k dispozici vhodné učebnice, cvičebnice a čítanky, vyučující pracuje i s dalšími učebními texty a pomocnými knihami.

Výuka probíhala v kmenových učebnách, které jsou dostatečně prostorné, světlé a dobře větratelné. Estetickou úroveň učeben snižovaly nevymalované stěny v některých z nich a zejména malá podnětnost pro výuku – třídy jsou vyzdobeny žákovskými výtvarnými pracemi, obrázky a informačními nástěnkami, materiály spojené s probíraným učivem však v nich umístěny nejsou. Střídání činností umožňovalo žákům dostatečnou relaxaci, byly zařazeny i prvky pohybových aktivit.

Organizace všech sledovaných hodin vycházela z faktu, že ve třídách je velká část žáků se SVPU, což ovlivnilo především výběr metod. Vyučující velmi promyšleně organizovala činnosti žáků, zadávala jim diferencované úkoly, střídala práci společnou, individuální a skupinovou. Žáci měli dostatek času na splnění úkolů, ty byly ihned zhodnoceny, takže se žákům dostalo okamžité zpětné vazby o jejich úspěšnosti. Nezanedbatelné místo v hodinách měly hrové aktivity, které významně přispívaly jak k získání zájmu žáků o vyučování, tak k jejich uvolnění a relaxaci.

Cílená vstupní motivace byla nahrazena sdělením plánu hodiny, průběžně byli žáci motivováni jednak zajímavými úkoly, jednak pozitivním hodnocením a povzbuzováním. Zejména ve slohové hodině byla pozorována velmi citlivá práce s chybou, vyučující se zaměřila především na to, co se žákům podařilo. Ve většině hodin však chybělo závěrečné shrnutí a zhodnocení práce žáků.

Všechny sledované hodiny probíhaly v klidném, přátelském ovzduší, učitelka svým vlídným přístupem vytvářela pro žáky bezpečné prostředí, takže se nebáli vyjádřit vlastní názor. Snažila se rozvíjet jejich komunikační dovednosti, zvláště ve slohové hodině se zaměřila na obohacování slovní zásoby. Po celou dobu byli žáci vcelku ukázněni, respektovali dohodnutá pravidla chování. Verbální i neverbální komunikace vyučující byla příkladná.

Průběh a výsledky vzdělávání v českém jazyce a literatuře byly celkově velmi dobré.

Německý jazyk

Výuka německého jazyka je organizována v rámci předmětové komise cizích jazyků. Tematické plány reagují na koncepci učebnic a jsou vypracovány s ohledem na standard základního vzdělávání. Ten se však nedaří naplňovat v celém rozsahu.

Vzhledem k podmínkám školy není jazyková učebna zřízena a veškerá výuka probíhala v kmenových učebnách nebo jiných prostorách (např. učebna informatiky). Zařízení učeben je sice použitelné, ale esteticky nemotivující. Stejně jako jejich výzdoba není pro jazykovou

výuku podnětné. Přestože jsou některé učebny dostatečně velké, nebyl jejich prostor využíván efektivně, a to ani k realizování modelových situací, ani k relaxaci.

Všichni žáci disponují potřebnými učebnicemi a pracovními sešity, mají svoje sešity pro zápisky a mohou používat slovníky. Z didaktické techniky byl využit kazetový magnetofon pro poslech textu. V hodinách chyběly německé časopisy a zajímavý motivační materiál o příslušných státech.

Vlastní organizace jednotlivých hodin se příliš nelišila. Převažovaly v nich především učitelské verbální aktivity, založené na stereotypní práci s učebnicí a cvičením, četbě textu, jeho překladu, eventuálně výkladu nové látky s pomocí učebnice.

Pro jazyk byli žáci málo motivováni, což souviselo s jejich malým zájmem o práci. Ze strany vyučující je všem sešitům věnována velmi pečlivá pozornost a všechny chyby jsou v nich důsledně opravovány a sešity podepisovány. V žákovských knížkách je dostatečný počet známek. Žáci byli za svou aktivitu průběžně hodnoceni. V závěru vyučovacích hodin došlo ke shrnutí učiva a zhodnocení práce.

Úroveň německých jazykových projevů většiny žáků je nízká, jejich komunikace je převážně jednoslovní. Žáci neměli vytvořeny psychohygienické podmínky pro uskutečnění verbální nebo mimoverbální komunikace. Posazení žáků v řadách za sebou je nevhodné. Jejich malý zájem o jazyk, nevhodné kázeňské návyky a nerespektování zásad správné komunikace v daném předmětu nepřispívají k dosažení požadovaných výsledků. Snaha o vstřícný a laskavý projev učitelky se pak ztrácí v nepochopení.

Kvalita vzdělávání a výchovy v německém jazyce je hodnocena jako průměrná.

Matematika a fyzika

V průběhu většiny vyučovacích hodin *matematiky* učitelky motivovaly žáky uváděním příkladů, řešením úloh vztahujících se k situacím v běžném životě, uplatněním učiva v praxi. V některých hodinách, a to vzhledem k charakteru probíraného učiva, se účinná motivace nedařila. Ve třídách byly vyšší počty žáků s poruchami učení a žáků integrovaných. Individuálním přístupem spojeným s pozitivním posilováním se všichni učitelé snažili podchytit jejich zájem o předmět. Tato snaha však měla pozitivní dopad jen na část z nich. V hodinách *fyziky* učitelé žáky vhodně motivovali jak vstupní, tak i průběžnou motivací. Prováděli demonstrační pokusy s jejich aktivní účastí, zařazovali pokusy v malých žákovských skupinkách. Snažili se vzbudit zájem o probírané učivo v souvislosti s jeho uplatněním v technické praxi i v každodenním životě (používání běžných zařízení v domácnosti), což se většinou dařilo.

Cíle sledovaných vyučovacích hodin *matematiky* a *fyziky* byly svou náročností přiměřené složení jednotlivých tříd a byly v souladu se zásadou soustavnosti a spojení teorie s praxí.

Vyučovací metody v jednotlivých hodinách *matematiky*, sice někdy méně pestré, byly většinou účelně voleny za účelem splnění stanovených vzdělávacích cílů a s ohledem na charakter a obtížnost probíraného učiva. Kontrolní řešení zadaných úkolů bylo prováděno bezprostředně po skončení každé samostatné práce. Vyučující i žáci tak měli zajištěnu účinnou zpětnou vazbu o míře zvládnutí a osvojení učiva. Výklad učiva byl jasný, srozumitelný, tempo odpovídalo vzdělávacím schopnostem žáků. V několika hodinách učitelky zefektivnily využití vyučovacího času připravenými pracovními listy. Využitím učebních pomůcek vytvářel dobré podmínky pro názornost ve výuce. Frontální metoda byla při výkladu nového učiva použita v minimální míře, měla své opodstatnění a byla střídána s jinými metodami, jimiž se učitelky snažily co nejvíce žáky zapojit. Mnozí z nich jevíli zájem o aktivní práci, část žáků však přejímala poznatky pouze pasivně. Dostatečný prostor byl vytvořen pro aplikaci nového učiva a zejména jeho procvičování. Učitelé důsledně vyžadovali úplné řešení příkladů. Někdy se projevovala

nepřesnost či nesprávnost odborného nebo jazykového vyjádření. Někteří žáci neměli dříve probrané a procvičené jevy dostatečně zvládnuté a upevněné, nebo je vůbec nezvládali. Sledovaná výuka matematiky probíhala v běžných kmenových třídách, které jsou dostatečně prostorné, avšak pro výuku předmětu málo podnětné. Potřebné a na škole dostupné učební pomůcky byly ve výuce účelně využity a pomáhaly při názorné výuce.

Část sledované výuky *fyziky* byla provedena učiteli bez aprobační proby pro výuku tohoto předmětu, negativní dopad na kvalitu sledované výuky však nebyl pozorován. Volené metody a formy práce v převažujícím počtu hospitovaných hodin fyziky účinně podporovaly aktivitu žáků, respektovaly činnostní pojetí. V některých třídách prováděli žáci v malých skupinách pokusy, v jiných učitelé využívali jejich aktivitu při demonstračních pokusech. Řízenými otázkami se snažili, aby žáci formulovali jednoduché závěry na základě prováděných pokusů, pozorovaných jevů a srovnáváním výsledků měření. Činnosti byly zaměřeny na naplnění specifických cílů předmětu, stanovených cílů hodin a realizaci činnostního pojetí výučování. Vyučující vysvětlovali učivo na praktických příkladech a žáci byli s jejich pomocí vedeni k vysvětlování jevů a zdůvodňování na základě znalosti fyzikálních poznatků. Hodiny probíhaly v polo odborné učebně fyziky, která poskytovala určitou míru podnětnosti pro výuku předmětu. Konání demonstračních i žákovských pokusů bylo zabezpečeno potřebnými učebními pomůckami. Účelně byly využívány také schválené učebnice.

Úroveň vědomostí žáků ověřovali učitelé orientačním zkoušením při úvodním opakování učiva i při procvičování probíraného učiva v průběhu hodin. Správné odpovědi žáků, jimi vyřešené dílčí úkoly a úspěšně provedené výkony objektivně hodnotili. Žáci tím získávali zpětnou vazbu o míře zvládnutí učiva. V závěru téměř všech sledovaných hodin, i když někdy jen velmi stručně, probrané učivo shrnuli, zhodnotili práci třídy, někdy i mimořádně dobrý výkon žáka. Individuální zkoušení bylo sledováno jen v několika hodinách *fyziky*. Výkon žáka učitel hodnotil objektivně, udělený stupeň prospěchu zdůvodnil. Přitom vedl zkoušené žáky k sebehodnocení.

Převažující většina žáků dodržovala dohodnutá pravidla chování, respektovala pokyny učitelů. Ojedinelé prvky nevhodného chování dovedli vyučující v zárodku usměrnit přiměřeným a vhodným způsobem. V hodinách měli přirozenou autoritu, osobnost žáků respektovali. Ve verbální i neverbální komunikaci se projevoval jejich pěkný vztah k žákům. Snažili se v potřebné míře rozvíjet komunikativní dovednosti žáků včetně užívání odborné terminologie. Tato snaha však nebyla vždy úspěšná.

Citlivý vztah vyučujících k žákům vedl k vytváření nestresující pracovní atmosféry a pozitivně ovlivňoval psychohygienické podmínky výuky. Členěním hodin a střídáním činností se učitelé snažili snižovat únavu v průběhu vyučování. Nepříznivým činitelem byl vzhled většiny učeben, v nichž se sledovaná výuka realizovala.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy v předmětech matematika a fyzika měly celkově velmi dobrou úroveň.

Chemie

Výuku chemie zajišťuje jedna učitelka, která je z hlediska právní normy odborně způsobilá, ale její doklad o doplňkovém pedagogickém studiu nemá platnost pro základní školy. Svou odbornou erudici a pedagogické schopnosti však ve své práci zúročila.

Výuka chemie se uskutečnila v kmenové učebně, jejíž výzdoba je motivačně zaměřena na vyučování přírodovědných předmětů, a obsahuje také řadu podnětných prvků pro chemii. Její tradiční uspořádání sice neumožňuje zařazování výraznějších relaxačních prvků, přesto byl

žákům umožněn jistý pohyb a uvolnění při skupinových činnostech a spolupráci na provádění pokusů. Materiálně byla výuka podpořena užíváním vhodných učebnic, modelů, laboratorního skla a dalších pomůcek.

Jednotlivé hodiny byly strukturovány s důrazem na zapojování žáků do různých činností. Demonstrační pokusy prováděli pod vedením učitelky a postupně se při nich střídali. Výklad nové látky s účelným použitím meotaru byl srozumitelný a logický a probíhal ve spolupráci se třídou. Žáci při něm vyjadřovali své názory a nápady a navazovali na dosavadní vědomosti i zkušenosti.

Pro práci v hodině byli žáci patřičně motivováni a úspěšná motivace pak byla zúročena jejich zájmem o dění v hodinách. Za své výsledky byli také chváleni a ohodnoceni. Pozitivní motivací byla cílová odměna ve formě jedničky pro první tři úspěšné řešitele úkolu. Četná klasifikace v žákovských knížkách byla dokladem pravidelného hodnocení žáků. Jejich odpovědi byly komentovány a klasifikace zdůvodňována. Závěrečnému zhodnocení hodiny učitelkou nebo žáky nebyla věnována patřičná pozornost.

Žáci se učili spolupracovat ve skupinkách při řešení teoretických úkolů a aplikovat jejich výsledky na navazující praktické činnosti. Při sestavování modelů organických sloučenin projevovali zájem o práci, která je evidentně bavila. Vstřícná komunikace učitelky i její individuální přístup k žákům vytvářely příjemnou pracovní atmosféru, v níž se žáci chovali slušně.

Kvalita vzdělávání a výchovy v chemii byla velmi dobrá.

Občanská výchova a rodinná výchova

Občanskou výchovu vyučují čtyři vyučující, z nichž pouze jedna má příslušnou aprobaci (v době inspekce byla v pracovní neschopnosti). Rodinnou výchovu učí čtyři učitelé bez této aprobace.

Neaprobovanost učitelů v rodinné výchově negativně ovlivnila kvalitu dlouhodobého plánování, zejména pokud jde o rozložení učiva do ročníků a proporcionalitu témat vzhledem k cílům předmětu i potřebám žáků. Bezprostřední příprava na výuku však byla pečlivá, učitelé velmi dobře promýšleli obsah hodin, výběr metod a připravovali pro žáky doplňkové materiály.

Žáci jsou pro oba předměty vybaveni vhodnými učebnicemi, v žádné ze sledovaných hodin se s nimi však nepracovalo. Učitelé přinášeli vlastní materiály, časopis, knihu, kartičky s úkoly, pracovní listy, avšak jejich využití nebylo vždy účelné vzhledem k obsahu a cíli hodiny.

Psychohygienické podmínky částečně ovlivňovalo umístění tříd (s okny do rušné komunikace s hustým provozem), takže nebylo možné větrat během celé hodiny. Zařazování pohybových aktivit a střídání činností poskytlo žákům příležitost k relaxaci. Pouze v jedné hodině, ve třídě s převahou žáků se SVPU, relaxace zařazena nebyla, což mělo za následek jejich špatné soustředění, únavu a nesplnění zadaného úkolu.

Organizace výuky ve většině hodin vycházela z toho, že probíraná témata (mezilidské vztahy, státní symboly, alkohol a drogy, AIDS) jsou velmi aktuální. Učitelé zvolili takové metody, jimiž žáky aktivizovali, zejména skupinovou práci s následnou prezentací výsledků a diskusí. Menší část hodin byla vedena frontální metodou, kde se střídal výklad učitele se zápisem do sešitu a samostatnou prací žáků. Tento postup, který vyžadoval delší soustředění a náročnou práci s textem, však byl málo vhodný vzhledem ke složení třídy.

Záměrná vstupní motivace se vyskytla jen ve dvou hodinách, avšak v průběhu hodin byli žáci motivováni soustavně, jak spojováním učiva s jejich životními zkušenostmi, tak zajímavými úkoly a zejména aktualitami a užitečností získávaných informací. Motivačně působilo i hodnocení výkonů žáků a jejich povzbuzování. Učitelé velmi citlivě reagovali na názory žáků,

oceňovali jejich snahu a vytvářeli tak příznivou atmosféru. Klasifikace proběhla v jedné hodině rodinné výchovy ve třídě s nízkým počtem žáků, což vyučující využila k prověření jejich znalostí. Hodnocení vycházelo z toho, co žák zvládl, bylo objektivní a zdůvodněné. Hodiny končily převážně zadáním domácího úkolu a zvoněním, zpravidla chybělo závěrečné shrnutí a zhodnocení práce žáků. Vzájemné hodnocení ani sebehodnocení žáci neprováděli.

Většina hospitovaných hodin se opírala o komunikaci mezi učitelem a žáky. Ti se do činností spontánně zapojovali, vyjadřovali své názory a diskutovali o probíraném tématu s učitelem. Vzájemná komunikace mezi žáky probíhala při skupinových aktivitách (příprava scénky). V hodinách s frontální výukou převažoval verbální projev učitele, žáci pouze jednoslovně odpovídali na dotazy.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy v občanské a rodinné výchově byly celkově průměrné.

Výsledky vzdělávání a výchovy zjišťované školou

Škola sleduje výsledky vzdělávání žáků v českém jazyce, cizích jazycích a matematice pravidelnými čtvrtletními písemnými pracemi. Na základě analýzy dosažených výsledků předložených předmětovými komisemi přijímá vedení školy opatření. Účinnost není vysoká, odpovědnost za nápravu zjištěných nedostatků přejímají v rámci předmětových komisí jednotliví vyučující. Kritéria pro zjišťování kvality vzdělávání jsou dána jednak požadavky učebních osnov a jednak klasifikačním řádem. Kromě toho se v těchto i dalších předmětech zjišťuje úroveň vzdělávání žáků tematicky zaměřenými prověrkami znalostí, ústním zkoušením a častým orientačním ověřováním míry zvládnutí a pochopení učiva v hodinách. Vedení školy každoročně zařazuje testování matematických vědomostí komerčním testem. Při zjištění neuspokojivých výsledků vyučující operativně provádějí nápravná opatření. Úroveň žákovských prací (po stránce kvality, grafické úpravy aj.) je závislá na schopnostech jednotlivých žáků. Pohybuje se v širokých mezích a celkově je v relaci s dosahovanými vzdělávacími výsledky.

Svou činnost škola prezentuje při porovnávání výsledků v rámci základních škol i na veřejnosti. Účastní se různých soutěží a olympiád. Přestože vzhledem k sociodemografickým podmínkám má ztížené možnosti pro rovnocenné srovnání s běžnými školami, v některých soutěžích se daří získat úspěšná umístění, jako například 3. místo v městském kole zeměpisné olympiády (2001/2002), 1. místo v městském kole taneční soutěže a zejména 1. místo v republikovém kole v hudební soutěži *Dětská porta*. Výsledky výchovně-vzdělávací činnosti škola představuje rodičům žáků i veřejnosti při různých příležitostech (Den matek, účast na Brněnských vánocích, akce DROM – romského kulturního střediska, oslavy 90. výročí založení školy aj). Další zkušenosti získává škola návštěvami jiných škol sdružených v Lize komunitních škol (rozvoj komunitních aktivit, práce romských asistentů, zlepšování přípravy žáků na vyučování a jejich zapojování do mimoškolních aktivit atd.) .

Výchovně-vzdělávací práce měla na dvou pracovištích mateřské školy rozdílnou úroveň. V jedné třídě převládaly řízené činnosti, což se projevovalo menším rozvojem samostatnosti a tvořivosti dětí. Ve druhé skupině se naopak učitelky snažily uplatnit modernější trendy předškolní pedagogiky, což se promítlo ve volném režimu dne, převaze spontánních činností a, prožitkovém učení dětí. Ve třídě tak vládla po celý den pohoda, děti si mohly spokojeně vyhrát a při drobných úkolech pracovaly aktivně a s chutí.

Podnětné prostředí i znalosti a zkušenosti učitelky přípravného ročníku pozitivně ovlivnily kvalitu výchovně-vzdělávací činnosti. Děti byly vedeny k vytváření správných návyků, dovedností a postojů. Speciální péče je zaměřena na nápravu poruch řeči. Menší pozornost byla věnována diferenciaci činností vzhledem k věkovým zvláštnostem a individuálním potřebám dětí.

Kvalita vzdělávání v základní škole byla závislá na vhodnosti zvolených metod a schopnosti motivovat žáky a zaujmout je pro aktivní práci v hodinách. Převaha činnostního pojetí vyučování v některých třídách na 1. stupni a rovněž v českém jazyce, matematice, přírodovědných předmětech a částečně i občanské a rodinné výchově se odrazila v dobré spolupráci žáků. Individuální přístup k nim, diferencované úkoly a zejména dobrá motivace a účinná zpětná vazba vytvářely příjemnou pracovní atmosféru. Pouze v případech, kdy byly voleny méně vhodné metody a kdy se nedařilo žáky zaujmout (zejména v německém jazyce), se úsilí učitelů mijelo účinkem, což bylo doprovázeno i projevy nepozornosti a nekázně.

SOUČÁSTI ŠKOLY

Školní družina (ŠD)

Hodnocení personálních a materiálně-technických podmínek činnosti ŠD

Ve školním roce 2002/2003 má školní družina tři oddělení, v průběhu konání inspekce bylo zapsáno v jednotlivých odděleních 18, 9 a 15 žáků. Někteří žáci využívají možnosti nepravidelné docházky v ranních hodinách. Družina organizuje pro žáky keramický kroužek a kroužek hry na flétnu.

Všechny tři vychovatelky splňují podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. Do funkce vedoucí vychovatelky byla od 1. února 2003 jmenována nově přijatá pracovnice.

Oddělení ŠD jsou umístěna v kmenových třídách 1. stupně. Ty jsou dostatečně prostorné, dvě jsou vybaveny kobercem. Klasické uspořádání lavic a nábytku kmenových tříd však není pro práci školní družiny vhodné. Zcela nevyhovující je materiální vybavení. Dle inventární knihy byl od roku 1996 do roku 1999 nakupován pro školní družinu pouze spotřební materiál, a to v nedostatečném množství. Od roku 1999 do března 2003 není v inventární knize žádný zápis. Od března tohoto roku jsou oddělení vybavena jednou kompletní stolní hrou, kartami, míčem, švihadlem a létajícím talířem. Spotřební materiál (lepidlo, barevné papíry apod.) si opatřují vychovatelky (dle jejich sdělení) z vlastních finančních prostředků.

Personální podmínky školní družiny jsou velmi dobré. Prostory, které školní družina využívá, jsou průměrné, její vybavení je nevyhovující.

Realizace činnosti školní družiny

Povinná dokumentace ŠD je vedena, je vypracován *Řád školní družiny*. Časový harmonogram dne v tomto řádu však nekoresponduje s týdenní skladbou zaměstnání, kterou si vychovatelky vypracovaly. Není jej tedy možné prakticky realizovat, je pouze formální. Vychovatelky mají vypracován plán práce, který je rozdělen do jednotlivých ročních období a měsíců. Týdenní rozvrh práce ve školní družině vedoucí vychovatelka nevypracovává.

Vychovatelky úzce spolupracují se školou, zvláště při mimořádných akcích (např. návštěva divadla, plavání) a zajišťují při nich převážně dozor nad žáky, popř. zabezpečují zaměstnání žáků, kteří nemohou plavat a zůstávají ve škole. Vychovatelky ani žádný jiný pověřený pracovník školy nezajišťují doprovod žáků při přechodu z odloučeného pracoviště v Mlýnské ulici do školní družiny.

Družina svou činností navazuje na realizovaný vzdělávací program školy. Povinná dokumentace školní družiny je vedena průkazně, jsou v ní však obsahové nedostatky. Nedostatkem v organizaci ŠD je nezabezpečení přechodu žáků třídy 5.B z odloučeného pracoviště do školní družiny.

Organizace a průběh činností ve školní družině

Špatným materiálním vybavením je ovlivněna samotná realizace odpočinkových, rekreačních a zájmových činností organizovaných školní družinou. Škola se nachází v centru města, a proto je poměrně málo možností pro realizaci odpočinkových činností mimo její prostory. Vychovatelky proto využívají alespoň park, který je sice obklopen frekventovanými silnicemi, ale je vzdálen jen asi 10 minut od školy. V průběhu hospitací vychovatelky v rámci možností střídaly jednotlivé činnosti. Při výtvarných aktivitách žáci pracovali s barevnými papíry, lepidlem a nůžkami. V jednom oddělení byly pozorovány i rekreační činnosti, kdy si děti hrály se švihadlem. Některé z nich se však nezapojily do žádné z nabízených činností a bavily se vzájemným postrkováním a nadáváním si.

Ne ve všech případech vychovatelky žáky vhodně motivovaly. Některé činnosti jim byly předloženy bez motivace. Děti si mechanicky sedly ke stolu a pracovaly. Vychovatelky se do jednotlivých činností zapojovaly. V závěru zájmové činnosti děti chválily za jejich výtvary.

Vychovatelky nevěnovaly dostatečnou pozornost komunikaci. Vyskytl se i případ, kdy byly při komunikaci s dětmi používány nevhodné výrazy. Zvolené činnosti byly zaměřeny na rozvoj dětské fantazie, seberealizaci a na vzájemnou spolupráci mezi vychovatelkou a dětmi.

Chod školní družiny má určitý řád. Organizace jednotlivých aktivit nebyla vždy promyšlená. Činnosti se často střídaly, nebyly však totožné s těmi, které byly uvedeny v týdenní skladbě jednotlivých oddělení.

V důsledku nevyhovujícího materiálního vybavení neposkytuje školní družina pestrou nabídku činností, takže využití volného času není dostatečně efektivní a pro žáky přínosné. Vzhledem ke všem sledovaným ukazatelům je činnost školní družiny hodnocena jako pouze vyhovující.

DALŠÍ ZJIŠTĚNÍ

- **Výchovné poradenství a speciálněpedagogická péče**

Škola věnuje mimořádnou pozornost a péči integrovaným žákům se specifickými vývojovými poruchami učení (SVPU), stejně jako žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří jsou zpravidla z méně podnětného sociálního zázemí. Skupinovou výuku českého jazyka integrovaných žáků, zejména na prvním stupni, zajišťuje speciální pedagožka, která má k tomu přizpůsoben pracovní úvazek. V týmu s výchovnou poradkyní a školní psycholožkou pomáhá třídním učitelům zpracovávat individuální vzdělávací programy podle nové směrnice MŠMT k integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do škol a školských zařízení. Spolupodílí se na vedení osobní dokumentace

integrováných žáků, která je systematicky uspořádána a zajištěna před zneužitím. Psychologické vyšetření žáků a návrh na zařazení k integraci zpracovává školní psychologka, která rovněž spolupracuje s rodiči žáků, výchovnou poradkyní, dvěma logopedkami školy, úřady a dalšími odbornými institucemi. Systém speciálněpedagogické péče je promyšlený a funkční. Pro úspěšné vzdělávání integrováných žáků je však ještě třeba vymezit v individuálních vzdělávacích programech časové a obsahové rozvržení učiva, způsob zadávání a plnění úkolů včetně hodnocení a klasifikace. Jak vyplynulo z hospitací a kontroly písemných prací těchto žáků, právě v poslední jmenované oblasti má škola ještě mnoho nejasností. Z klasifikace písemných prací žáků je zřejmé, že ne všichni vyučující akceptují doporučení odborných pracovníků umožňující zmírnění důsledků tohoto vzdělávacího handicapu. Rovněž pracovna pro výuku integrováných žáků, která tvoří galerii učebny pro výpočetní techniku, neposkytuje optimální podmínky, protože není oddělena stěnou a žáci se vzájemně ruší. Podpora výuky materiálními zdroji (speciálními pomůckami, pracovními sešity a obrazovým materiálem) je na běžné úrovni.

Ve škole pracují dva romští asistenti. Práce jednoho z nich byla pozorována v hospitované hodině. Asistentka se aktivně zapojovala do činnosti žáků, procvičovala s nimi látku, opravovala je a dbala na rozvoj jejich komunikativních dovedností.

Výchovná poradkyně zaměřuje svou pozornost i do oblasti profesní orientace žáků. Má vypracován plán práce, který odráží její dlouholeté zkušenosti i bohaté aktivity v této oblasti. Se souhlasem rodičů, s nimiž se snaží úzce spolupracovat, organizuje pro žáky testy k volbě povolání (účastní se jich téměř všichni žáci posledního ročníku). Spolupracuje s řediteli středních škol a středních odborných učilišť a pomáhá žákům individuálně při výběru odpovídajícího typu studia nebo učebního oboru. Její činnost je velmi náročná i vzhledem k tomu, že často nahrazuje žákům hůře fungující rodinné zázemí.

- **Tematická inspekce**

Současně s komplexní inspekcí proběhla ve škole tematická inspekce zaměřená na kvalitu prevence sociálně patologických jevů. Metodickou prevence je zkušená učitelka, která se v dané problematice dobře orientuje. Svou funkci vykonává velmi zodpovědně, zúčastňuje se potřebných školení zaměřených na tuto oblast. Vypracovala minimální preventivní program, z kterého při své činnosti vychází a jehož náplň pravidelně aktualizuje. Spolupracuje s vedením školy, výchovnou poradkyní i ostatními pedagogy. Mimo školu také s dalšími organizacemi zainteresovanými do oblasti prevence sociálně patologických jevů.

Škola se danou problematikou zabývá a přijatý systém je funkční.

- **Institucionální postavení školy**

Srovnáním *Rozhodnutí o zařazení školy do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení* a zřizovací listiny školy bylo zjištěno, že ustanovení v těchto dokumentech se neshodují v názvu školy, v počtu mateřských škol a v počtu výdejen stravy školní jídelny sdružených v rámci Základní školy a mateřské školy Brno, Křenová 21.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

1. *Zřizovací listina Základní školy a mateřské školy Brno, Křenová 21, příspěvkové organizace*, vydaná Statutárním městem Brnem, Městskou částí Brno-střed, schválená na jeho zasedání dne 18. dubna 2001 s účinností od 18. dubna 2001
2. *Rozhodnutí, kterým se mění zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení s účinností od 18. 4. 2001*, č.j. 21 688/02-21 ze dne 2. října 2002
3. *Koncepce školy od školního roku 2002/2003*
4. *Roční plán práce*, školní rok 2002/2003
5. *Rozhodnutí o udělení výjimky z počtu žáků pro ZŠ Brno, Křenová 21* ze dne 19. dubna 2001
6. *Žádost o udělení výjimky z počtu žáků ve třídách ZŠ a MŠ Brno, Křenová 21, příspěvková org. – vyjádření zřizovatele* ze dne 12. února 2003
7. *Týdenní plány práce*
8. *Plán kontrolní a hospitační činnosti*, šk. rok 2002/2003
9. *Kontrolní činnost ředitele školy*, šk. rok 2002/2003
10. *Organizační řád. Základní škola a mateřská škola Brno, Křenová 21* ze dne 19. září 2002
11. *Řád ZŠ a MŠ Brno, Křenová 21 pro žáky ZŠ a jejich rodiče*
12. *Kritéria pro hodnocení učitelů a pro poskytování nenárokových složek platu a odměn, kritéria pro přiznávání mimořádných odměn, kriteria pro přiznání zvláštního příplatku*
13. *Učební plán vzdělávacího programu Základní škola čj. 16847/96-2, Modifikace čj. 13365/2001-22*
14. *Rozvrh hodin, rozvrh zvonění*
15. *Třídní knihy všech tříd ZŠ vedené ve školním roce 2002/2003*
16. *Třídní výkazy a katalogové listy žáků všech tříd ZŠ platné ve školním roce 2002/2003*
17. *Záznamy z pedagogických rad a provozních porad*
18. *Knihy úrazů*
19. *Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 2001/2002*
20. *Záznamové deníky (třídní knihy) nepovinných předmětů náboženství, cvičení z českého jazyka, informatika VIII.A, informatika VI.A, volejbal*
21. *Záznamové deníky (třídní knihy) zájmových útvarů turistika, výpočetní technika, kytarový kroužek, aerobik, pohybové hry, keramika 1.–6. ročník, keramika 2.–6. ročník*
22. *Personální dokumentace pedagogických pracovníků (doklady o vzdělání)*
23. *Plán práce výchovné poradkyně ve školním roce 2002/2003*
24. *Minimální preventivní program*
25. *Dokumentace individuálně integrovaných žáků*
26. *Rozhodnutí ředitele školy o odkladech školní docházky*
27. *Dokumentace přípravné třídy pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí*
28. *Tematické plány hospitovaných předmětů*
29. *Zápisy z jednání předmětových komisí*
30. *Vzorek vybraných žakovských knížek, deníčků a sešitů žáků*
31. *Čtvrtletní písemné práce z matematiky, písemné testy z fyziky, slohové práce a diktátové sešity z českého jazyka*
32. *Docházkový sešit do školní družiny v ranních hodinách platný ve šk. roce 2002/2003*

33. *Přehledy výchovně-vzdělávací práce* všech tří oddělení školní družiny platné ve šk. roce 2002/2003
34. *Řád školní družiny* pro šk. rok 2002/2003
35. *Plán personálního rozvoje pedagogických pracovníků* ve šk. roce 2002/2003
36. *Inspekční zpráva* MŠ Křenová 21 ze dne 29. 4. 1998, č.j. 122-126/98-011135
37. Evidenční listy dětí obou tříd MŠ
38. Přehledy výchovné práce obou tříd MŠ ve školním roce 2002/2003
39. Seznamy dětí a docházka obou tříd MŠ ve školním roce 2002/2003
40. Pracovní doba – přímá práce u dětí učitelek obou tříd MŠ
41. Školní řady obou oddělení MŠ
42. Provozní řady obou pracovišť MŠ
43. Knihy úrazů obou oddělení MŠ
44. Plán na školní rok 2002/2003 obou oddělení MŠ
45. Zápisy z pedagogických a provozních porad MŠ
46. Záznamy o dětech obou oddělení MŠ
47. Dotazníky pro rodiče dětí z MŠ

ZÁVĚR

Personální podmínky školy a jejích součástí jsou pozitivně ovlivněny téměř úplnou odbornou a pedagogickou způsobilostí pedagogických pracovníků a u řady z nich také dalším vzděláváním. Vzhledem k vysokému procentu žáků z méně podnětného sociokulturního prostředí je výhodou, že se na výchově a vzdělávání podílí také školní psycholožka, několik speciálních pedagogů a dva rómští asistenti. Vedení a řízení součástí školy však není zcela ujasněné, což se odráží v méně účinné kontrole, v případě MŠ i v málo promyšlené organizaci a částečně chybějícím dalším vzděláváním.

Stav budov, v nichž jsou umístěna oddělení mateřské školy, není v současnosti zcela vyhovující jak po stránce technické, tak i hygienické a estetické. Vybavení hračkami a pomůckami, které jsou opotřebované a většinou již zastaralé, není na žádoucí úrovni. Také obě školní zahrady neposkytují dětem při denním pobytu venku odpovídající zařízení ke hrám a rekreaci. Hlavní budova školy prošla vnější rekonstrukcí, vnitřní prostory však vyžadují další úpravy. Vybavení učebnicemi a pomůckami je dobré, avšak citelně chybí didaktická a především moderní výpočetní technika. Nadstandardní je pouze vybavení učebny přípravného ročníku pořízené z projektu PHARE a sportovní hřiště s umělým povrchem.

Výchova a vzdělávání dětí měly ve dvou třídách MŠ rozdílnou úroveň. V jedné byly děti vedeny k samostatnosti a tvořivosti, což se projevovalo v jejich sebevědomém chování i v dobré úrovni poznatků a četných výtvarných projevů. V druhé třídě převládaly hromadné a řízené činnosti, děti neměly dostatečný prostor k spontánním hrám, samostatnému projevu a seberealizaci.

Na 1. stupni ZŠ byla pozitivně hodnocena práce v přípravném ročníku i obou vyrovnávacích třídách. V nich se vyučující většinou snažily pestrými metodami žáky

zaujmout, plně respektovaly jejich speciální vzdělávací potřeby. V ostatních třídách byla výchovně-vzdělávací činnost negativně ovlivněna menší podnětností prostředí, různou úrovní materiální podpory vyučování, částečným uplatněním neefektivních metod a zejména malou diferenciací úkolů vzhledem ke schopnostem a speciálním vzdělávacím potřebám žáků.

Ve většině předmětů 2. stupně ZŠ byli žáci vedeni k aktivnímu osvojování poznatků, důraz byl kladen i na vytváření pracovních návyků, sociálních kompetencí a rozvoj komunikativních dovedností. Pouze v menší části výuky se nedařilo žáky zapojit, ti pak ztráceli o výuku zájem a nedosahovali požadovaných výsledků.

Školní družina nemá vlastní prostory, její materiální vybavení je nevyhovující. Samotná činnost je touto skutečností negativně ovlivněna. Nedostatky byly zjištěny také ve vedení povinné dokumentace.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Školní inspektoři	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	PhDr. Helena Kneselová, CSc.	H. Kneselová, v. r.
Členové týmu	Mgr. Pavel Klár	P. Klár, v. r.
	Mgr. Jaroslav Krška	J. Krška, v. r.
	Mgr. Libuše Parmová	L. Parmová, v. r.
	Mgr. Jan Dusík	J. Dusík, v. r.
	Mgr. Ivana Běťáková	I. Běťáková, v. r.

Další zaměstnanci ČŠI

Antonie Navrátilová

V Brně dne 29. dubna 2003

Datum a podpis ředitele školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 2. května 2003

Razítko

Ředitel školy nebo jiná osoba oprávněná jednat za školu Podpis

Mgr. Vladimír Tulka V. Tulka, v. r.

Dle § 19 odst. 7 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	<i>Zcela mimořádný, příkladný.</i>
Velmi dobrý	<i>Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň.</i>
Průměrný	<i>Negativa a pozitiva téměř v rovnováze, průměrná úroveň.</i>
Pouze vyhovující	<i>Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa.</i>
Nevyhovující	<i>Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.</i>

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Krajský úřad JMK	22. 5. 2003	648/03
Úřad MČ Brno-střed	22. 5. 2003	649/03
Rada školy	- - -	- - -

Připomínky ředitele školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
22. 5. 2003		Připomínky nebyly podány